

Kürüždeýli batyr: Öwez Heşrep

Category: Kitapcy, Taryhy şahslar
написано kitapcy | 23 январа, 2025
Kürüždeýli batyr: Öwez Heşrep

KÜRÜŽDEÝLI BATYR

Bu kürüždeýli ýaşulyny Garrygala etrabyňyň at çapysygynyň janköýerleriniň tanamaýany az-az bolsa gerek. Olar on-on iki ýyl mundan öň "Öwez Heşrep ak telpek" diýseler, garaýagyždan gelen daýaw, ak telpekli adamy görerdiler. Ol ýetmişi arka atýança hemişe işi aty bilendi. Ýöne şol wagtlar biz Öwez aganyň gaty pajygaly wakalary başdan geçiren batyr bolanlygyny bilemzokdyk.

Öwez aga 16 ýaşynda obadaky kolhozda işe başlap, onuň ody bilen girip, küli bilen çykyp, 8 ýyl zähmet çekenden soň, turan nägehan uruş onuň durmuşyna awy gatýar, gözel ülkesini taşlap, tutuş ýurdy basybalyjylardan goramaga gitmäge mejbur edýär.

Garadan gaýtmaz daýaw göwresini, gapak ýaly ýasy döşüni, çalasynlygyny, uzyn boýuny göz önünde tutup, ony atly goşuna esgerlige alýarlar. Ol:

– Şol döwürde oba ýerlerinden urşa atlary hem alýardylar. Meni esbaply ata mündürüp, ýola saldylar. Biz Gyzylybat şäherine çenli atly gidip, ol ýerden otla münüp, Baýramaly şäherine bardyk. Bize harby bölümiň komandiri Çary Ataýew uruş tälimlerini öwretti – diýip gürrüň berýär.

Öwez aga diňe at üstünde söweşmän, türkmen atly artilleriýasynda bolandygyny, uruş meýdanynda gaty agyr şertlerinde söweşendigini ýatlaýar.

Baýramalydan soňra Täjigistanda, Baku şäherinde atly harby tälimi kemsiz ele alandan soň, Ö.Heşrebowyň gulluk edýän harby bölümini Ukrainanyň territoriýasyna geçirýärler. Ukrain halkynyň başyndan geçirýän ejirli, gazaply günlerini gözi bilen gören Öwez agada duşmana bolan ýigrenç möwç alýar. Ol indi ýüregi bilen duşmany diňe ýeňmek däl, ony ýok etmegiň

küýündedi. Şeýle bolansoň, dört ay çekýän 100 millimetrlik agyr topy işletmegem, her biriniň agramy 16 kilogram bolan top okuny daşamagam esgerlere o diýen agyr düşenokdy. – Biz Dnepr derýasyny iki gezek eýeledik. Gaty güýçli ýaraglanan duşman derýany iji gezek hem bizden aldy. Faşist basybalyjylary derýanyň aňry kenarynda gaty uly berkitme guran ekenler.

Biz köp pidalar çekip, derýany ymykly eýeledik, duşmany has aňry kowduk – diýip, Öwez aga tabak ýaly gözlerini asmana dikip; Ukrainanyň tokaýlygynda gören horluklaryny ýatlaýar.

Hawa, olar duşmany ýok etmek üçin tokaýdan tokaýa surnugyp söweşýärdiler.

Sowukmy-yssy, ýagyşmy-gar, tapawudy ýok, hem çydamaly, hem duşman bilen garpyşmaly. Ine, şeýle söweşleriň birinde bularyň harby bölümi duşman gabawyna düşýär. Komandiriň buýrugy şeýledi:

"Iň soňky demiňe çenli söweşmeli, duşmana boýun egmeli däl!". Bölümiň esgerleri on bäş günläp duşmana boýun synman, tokaýda ondan-oňa gaçyp söweşýärler. Agyr atly artilleriýanyň oky tükenýär, ony hem ondan-oňa süýräp ýörmäge indi asla mümkinçilik bolmaýar. Olar oksuz galan ýaraglaryny ýere gömüp, özleri partizanlarça söweşýärler. Ine, bir gije kiçeňräjik derýanyň akymy bilen 5-6 kilometre gidip, daňdan bir ýerden kenara çykýarlar. Şonda olar duşmanyň hüjümi astynda, zordan özümiziňkilere goşulýarlar.

Agyr ýagdaýlarda komandir Puşinskiý: "Türkmen, hany, Allany çagyr!" diýer eken. Ol bir gezek arakesme edip otyrkalar, graždanlyk urşy döwründe Türkmenistanda bolandygyny gürrüň berýär. Ol şonda türkmenleriň batyrlygyna haýran galypdyr, şu atly artilleriýa bölümüne gwardiýa adynyň ýöne ýere berilmändigini aýdýar we esgerleri gwardiýalarça söweşmäge çagyryýar.

Gwardiýa esgeri Öwez Heşrebow duşmanyň diwiziýasynyň ştabyna çozup, olary ýesir almakda görkezen batyrlygy üçin "Edermenligi üçin" diýen medala mynasyp bolýar.

Öwez aga söweşde taplanyp, ýeňşe sary öňe barýan günleriniň birinde, duşmanynyň sürenine ýetmäge – Berlin şäherine baryýogy 60 kilometr galanda, Oder derýasynyň golaýynda uçardan

taşlanan snaryadyň ýarylmagyndan agyr ýaralanýar. Ol köp wagtlap harby gospitalda ýatýar, elini operasiýa edip, öňki ýagdaýyna getirjek bolýarlar, ýöne damarlaryň üzülenligi zerarly, golak bolup galýar. Ol Ýeňşi gospitalda garşylap, şol ýylyň awgustynda obasyna dolanyp gelýär.

Elbetde, bir eli çonak bolsa-da, ol urşy atly harby artilleriýada geçirenligi üçin, parahatçylykly günlerde-de bedew-atsyz ýaşap bilmedi. Ol ilki "Pobeda" kolhozynyň (häzirki "Ýeňiş" d/b -t.b.) atyny seýisleyär, soňra göleli sygyr berip, ol aty satyn alýar, seýisläp at çapyşyklara goşýar.

Öwez aga kolhozda ferma müdiri bolanda-da, brigadir bolanda-da, gurluşykda işlände hem atsyz ýaşap bilmedi. Ol urşuň ikinji topar inwalidi bolsa-da, özi at çapmaga ýaramasa-da, at seýisläp, toýlarda, baýramçylyklara çapyşyga at çykaryp, "Öwez Heşrep ak telpegiň aty" diýdirmegi başarypdy...

18 medalyň eýesi bolan uruş inwalidi Öwez Heşrep bilen äpet hoz agajyna golaý ösüp oturan armyt agajynyň miwesine guwanyp oturan ýagdaýynda hoşlaşanymda, onuň şu agaçlara çalymdaş hasyl getirip, ogully-gyzly, agtykly-çowlukly durmuşuna guwandym.

1994 ý.

Aşyr ORAZOW.

Taryhy şahslar